HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

26 ianuarie 2017 *

„Recurs — Concurență — Înțelegeri — Piețele belgiană, germană, franceză, italiană, neerlandeză și austriacă ale produselor și accesoriilor pentru baie — Coordonarea prețurilor de vânzare și schimbul de informații comerciale sensibile — Obligația de motivare”

În cauza C-613/13 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 26 noiembrie 2013,

Comisia Europeană, reprezentată de F. Castillo de la Torre, de F. Ronkes Agerbeek și de J. Norris-Usher, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

recurentă,

celelalte părți din procedură fiind:

Keramag Keramische Werke GmbH, fostă Keramag Keramische Werke AG, cu sediul în Ratingen (Germania),

Koralle Sanitärprodukte GmbH, cu sediul în Vlotho (Germania),

Koninklijke Sphinx BV, cu sediul în Maastricht (Țările de Jos),

Allia SAS, cu sediul în Avon (Franța),

Produits Céramiques de Touraine SA, cu sediul în Selles-sur-Cher (Franța),

Pozzi Ginori SpA, cu sediul în Milano (Italia),

Sanitec Europe Oy, cu sediul în Helsinki (Finlanda),

reprezentate de J. Killick, barrister, de P. Lindfelt, advokat, și de K. Struckmann, Rechtsanwalt,

reclamante în primă instanță,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, vicepreședintele Curții, îndeplinind funcția de președinte al Camerei întâi, doamna M. Berger și domnii E. Levits, S. Rodin (raportor) și F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

* Limba de procedură: engleza.

grefier: domnul K. Malacek, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 10 septembrie 2015,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 26 noiembrie 2015,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin recursul formulat, Comisia Europeană solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, nepublicată, denumită în continuare „hotărârea atacată”, EU:T:2013:457), în măsura în care prin această hotărâre Tribunalul a anulat în parte Decizia C(2010) 4185 final a Comisiei din 23 iunie 2010 privind o procedură în temeiul articolului 101 TFUE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/39092 – Produse și accesorii pentru baie) (denumită în continuare „decizia în litigiu”).

2 Prin intermediul unui recurs incident, Keramag Keramische Werke GmbH, fostă Keramag Keramische Werke AG, Koralle Sanitärprodukte GmbH, Koninklijke Sphinx BV, Allia SAS, Produits Céramiques de Touraine SA, Pozzi Ginori SpA și Sanitec Europe Oy (denumite în continuare, împreună, „reclamantele în primă instanță”) solicită anularea hotărârii atacate în măsura în care prin această hotărâre Tribunalul le-a respins cererea de anulare a deciziei în litigiu privind participarea lor la încălcarea normelor de concurență pe piața italiană a produselor și accesoriilor pentru baie.

Istoricul litigiului și decizia în litigiu

3 Istoricul litigiului a fost descris la punctele 1-26 din hotărârea atacată și poate fi rezumat după cum urmează.

4 Prin decizia în litigiu, Comisia a constatat existența unei încălcări a articolului 101 alineatul (1) TFUE și a articolului 53 din Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4), în sectorul produselor și al accesoriilor pentru baie. Această încălcare, la care ar fi participat 17 întreprinderi, s-ar fi desfășurat în diferite perioade cuprinse între 16 octombrie 1992 și 9 noiembrie 2004 și ar fi luat forma unui ansamblu de acorduri anticoncurențiale sau de practici concertate pe teritoriile belgian, german, francez, italian, neerlandez și austriac.

5 La 15 iulie 2004, Masco Corp. și filialele sale, printre care Hansgrohe AG, care produce robinete, și Hüppe GmbH, care produce cabine de duș, au informat Comisia despre existența unei înțelegeri în sectorul produselor și al accesoriilor pentru baie și au solicitat să beneficieze de imunitate la amenzi în temeiul Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3) sau, cu titlu subsidiar, de o reducere a cuantumului amenzilor care puteau fi pronunțate împotriva acestora. La 2 martie 2005, Comisia a adoptat o decizie condițională de imunitate la amendă în favoarea Masco Corp.

6 La 9 și la 10 noiembrie 2004, Comisia a efectuat inspecții inopinate în incintele mai multor societăți și asociații naționale profesionale care operau în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie. După ce, în perioada 15 noiembrie 2005-16 mai 2006, a adresat solicitări de informații societăților și asociațiilor menționate, inclusiv unora dintre reclamantele din cauza T-379/10, la 26 martie 2007, Comisia a adoptat o comunicare privind obiecțiunile, care le-a fost de asemenea notificată acestora. În perioada

cuprinsă între 15 noiembrie 2004 și 20 ianuarie 2006, anumite întreprinderi, printre care nu figurează reclamantele în primă instanță, au solicitat să beneficieze de imunitate la amenzi sau de reducerea cuantumului acestora.

7 În urma audierii din 12-14 noiembrie 2007, la care a participat reclamanta din cauza T-381/10, a transmiterii, la 9 iulie 2009, către mai multe societăți, printre care unele dintre reclamantele din cauza T-379/10 și reclamanta din cauza T-381/10, a unei scrisori de prezentare a faptelor, prin care li se atrăgea atenția asupra anumitor probe pe care Comisia intenționa să se bazeze în cadrul adoptării unei decizii finale, și a transmiterii, între 19 iunie 2009 și 8 martie 2010, către mai multe societăți, printre care unele dintre reclamantele din cauza T-379/10 și reclamanta din cauza T-381/10, a unor solicitări de informații suplimentare, la 23 iunie 2010, Comisia a adoptat decizia în litigiu.

8 În decizia în litigiu, Comisia a considerat că încălcarea constatată consta, în primul rând și în principal, în coordonarea de către fabricanții de produse și accesorii pentru baie a creșterilor de prețuri anuale și a altor elemente de stabilire a prețurilor, cu ocazia unor reuniuni regulate desfășurate în cadrul unor asociații naționale profesionale, în al doilea rând, în stabilirea sau în coordonarea prețurilor cu ocazia unor evenimente specifice precum creșterea costului cu materiile prime, introducerea euro, precum și instituirea taxării rutiere și, în al treilea rând, în divulgarea și în schimbul de informații comerciale sensibile. Aceste practici s-ar fi conformat unui model recurent care s-a dovedit a fi același în cele șase state membre vizate de investigația Comisiei. Stabilirea prețurilor în sectorul produselor și accesoriilor pentru baie ar fi urmat un ciclu anual, mai precis fabricanții ar fi stabilit propriile bareme de prețuri, care rămâneau în general în vigoare timp de un an și serveau drept bază pentru relațiile comerciale cu distribuitorii cu ridicata.

9 Comisia a constatat de asemenea că practicile descrise mai sus făceau parte dintr-un plan global care urmărea restrângerea concurenței dintre destinatarii deciziei în litigiu și prezentau caracteristicile unei încălcări unice și continue, al cărei domeniu de aplicare acoperea trei subgrupe de produse, mai precis robinetele, cabinele de duș și accesoriile acestora, precum și produsele ceramice (denumite în continuare „cele trei subgrupe de produse”), și cuprindea teritoriile belgian, german, francez, italian, neerlandez și austriac. În ceea ce privește organizarea înțelegerii, Comisia a evidențiat existența unor asociații naționale profesionale care aveau membri a căror activitate privea toate cele trei subgrupe de produse, pe care le-a numit „organisme de coordonare”, a unor asociații naționale profesionale care aveau membri a căror activitate privea cel puțin două dintre cele trei subgrupe de produse, asociații pe care le-a numit „asociații multiprodus”, precum și a unor asociații specializate care aveau membri a căror activitate privea una dintre aceste subgrupe de produse. În sfârșit, Comisia a constatat prezența unui grup central de întreprinderi care au participat la înțelegeri în diferite state membre și în cadrul organismelor de coordonare și al asociațiilor multiprodus.

10 Reclamantele din cauza T-379/10, mai precis Keramag Keramische Werke, Koninklijke Sphinx, Allia, Produits Céramiques de Touraine și Pozzi Ginori, fabricau produse ceramice, iar Koralle Sanitärprodukte producea cabine de duș. La data faptelor imputate, toate reclamantele din cauza T-379/10 erau filiale ale Sanitec Europe, reclamanta din cauza T-381/10, care este de asemenea destinatară a deciziei în litigiu. În această decizie, Comisia a desemnat în mod colectiv Sanitec Europe, Allia și filialele sale, Keramag Keramische Werke și filialele sale, Koninklijke Sphinx și Pozzi Ginori sub denumirea „Sanitec”. Pe toată durata participării lor la încălcarea care le este imputată, filialele Sanitec Europe erau membre ale următoarelor asociații naționale profesionale ale fabricanților de produse și accesorii pentru baie: Vitreous China-group în Belgia, IndustrieForum Sanitär, fostă Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie, Arbeitskreis Baden und Duschen și Fachverband Sanitärkeramische Industrie în Germania, Association française des industries de céramique sanitaire (denumită în continuare „AFICS”) în Franța, asociația Michelangelo în Italia, Sanitair Fabrikanten Platform și Stichting Verwarming en Sanitair în Țările de Jos și Arbeitskreis Sanitärindustrie în Austria.

11 În ceea ce privește participarea reclamantelor în primă instanță la încălcarea constatată, Comisia a considerat că – având în vedere că Sanitec Europe a participat, prin intermediul filialelor sale naționale, în perioada încălcării care le este imputată, la reuniunile coluzive ale IndustrieForum Sanitär, ale Arbeitskreis Sanitärindustrie, ale Sanitair Fabrikanten Platform și ale Stichting Verwarming en Sanitair, precum și la reuniunile asociației Michelangelo, organisme și asociații ale căror alți membri erau activi în mai multe state membre vizate prin decizia în litigiu – reclamantele în primă instanță făceau parte din grupul central de întreprinderi și cunoșteau sau ar fi trebuit în mod rezonabil să cunoască faptul că încălcarea constatată, pe de o parte, privea cel puțin cele trei subgrupe de produse și, pe de altă parte, avea o sferă geografică extinsă, întrucât acoperea teritoriul a șase state membre.

12 În vederea calculării amenzii aplicate fiecărei întreprinderi, Comisia s-a întemeiat pe Orientările privind calcularea amenzilor aplicate în temeiul articolului 23 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 (JO 2006, C 210, p. 2, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 264). Această instituție a stabilit cuantumul de bază al amenzii precizând că acest calcul se baza, pentru fiecare întreprindere, pe vânzările sale pentru fiecare stat membru în cauză, multiplicate cu numărul de ani de participare la încălcarea constatată în fiecare stat membru și pentru subgrupa de produse în cauză, astfel încât se ținuse seama de faptul că anumite întreprinderi își desfășurau activitățile doar în anumite state membre sau doar în una dintre cele trei subgrupe de produse.

13 În ceea ce privește gravitatea încălcării, Comisia a stabilit rata coeficientului la 15 %, ținând seama de patru criterii de apreciere a încălcării menționate, și anume natura acțiunilor imputate, cotele de piață combinate, sfera geografică a încălcării și punerea în aplicare a acesteia. În plus, ea a stabilit coeficientul multiplicator care urma să se aplice în temeiul duratei încălcării la 4,33 pentru Keramag Keramische Werke și pentru Germania, corespunzător unei participări la încălcare de patru ani și patru luni, la 10 pentru Keramag Keramische Werke și pentru Austria, corespunzător unei participări la încălcare de zece ani, la 3 pentru Keramag Keramische Werke și pentru Belgia, corespunzător unei participări la încălcare de trei ani, la 8,75 pentru Koralle Sanitärprodukte, corespunzător unei participări la încălcare de opt ani și zece luni, la 3 pentru Koninklijke Sphinx și pentru Belgia, corespunzător unei participări la încălcare de trei ani, la 0,66 pentru Allia și pentru Franța, corespunzător unei participări la încălcare de opt luni, la 0,66 pentru Produits Céramiques de Touraine și pentru Franța, corespunzător unei participări la încălcare de opt luni, și la 5,33 pentru Pozzi Ginori, corespunzător unei participări la încălcare de cinci ani și patru luni. În sfârșit, pentru a descuraja întreprinderile în discuție să participe la practicile coluzive care fac obiectul deciziei în litigiu, ea a decis să majoreze cuantumul de bază al amenzii prin aplicarea unui coeficient suplimentar de 15 %.

14 După ce a stabilit cuantumul de bază, Comisia a examinat existența unor circumstanțe agravante sau atenuante de natură să justifice o ajustare a cuantumului de bază. Ea nu a reținut nicio circumstanță agravantă sau atenuantă în privința reclamantelor în primă instanță și, după aplicarea plafonului de 10 % din cifra de afaceri, cuantumul amenzii aplicate reclamantelor în primă instanță la articolul 2 din decizia în litigiu a fost de 57 690 000 de euro.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

15 Prin cererile introductive depuse la grefa Tribunalului la 8 septembrie 2010, reclamantele în primă instanță au formulat două acțiuni având ca obiect anularea deciziei în litigiu, invocând, în cauza T-379/10, șapte motive, iar în cauza T-381/10, nouă motive.

16 La 16 decembrie 2010, Tribunalul a decis conexarea cauzelor menționate pentru buna desfășurare a procedurii scrise, iar la 23 martie 2012, pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii.

17 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins majoritatea motivelor reclamantelor în primă instanță, însă, întrucât cele șapte motive invocate în cauza T-379/10 erau identice în esență cu primele cinci motive și cu al optulea și al nouălea motiv invocate în cauza T-381/10, iar Tribunalul a preluat numerotarea lor din această din urmă cauză, acesta a admis primul și al treilea aspect ale celui de al treilea motiv al reclamantelor în primă instanță. Întrucât a apreciat că Comisia a considerat în mod eronat, pe de o parte, că Allia și Produits Céramiques de Touraine au participat la încălcarea în cauză și, pe de altă parte, că Pozzi Ginori a participat la această încălcare între 10 martie 1996 și 14 septembrie 2001, având în vedere că participarea acesteia din urmă nu a fost dovedită corespunzător cerințelor legale decât în perioada cuprinsă între 14 mai 1996 și 9 martie 2001, Tribunalul a anulat partea în cauză a articolului 1 alineatul (1) punctul 6 din decizia în litigiu.

18 În ceea ce privește reducerea amenzilor, ținând seama de admiterea în parte a celui de al treilea motiv invocat de reclamantele în primă instanță, Tribunalul a anulat articolul 2 alineatul (7) din decizia în litigiu în măsura în care depășește 50 580 701 euro.

Concluziile părților

Recursul

19 Comisia solicită Curții:

— anularea punctului 1 al dispozitivului hotărârii atacate în măsura în care anulează articolul 1 din decizia în litigiu cu privire la evenimentele survenite în cadrul AFICS și la răspunderea Allia, a Produits Céramiques de Touraine și a Sanitec Europe în cadrul evenimentelor menționate;

— anularea în totalitate a punctului 2 al dispozitivului hotărârii atacate;

— în cazul în care Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv litigiul, respingerea acțiunii în anulare și în ceea ce privește evenimentele survenite în cadrul AFICS și restabilirea amenzilor aplicate Allia, Produits Céramiques de Touraine și Sanitec Europe și

— obligarea reclamantelor în primă instanță la plata cheltuielilor de judecată efectuate în prezentul recurs și, în cazul în care Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv acțiunea în anulare, și la plata cheltuielilor de judecată efectuate în primă instanță.

20 Reclamantele în primă instanță solicită Curții:

— respingerea recursului ca inadmisibil sau ca nefondat și

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

Recursul incident

21 Reclamantele în primă instanță solicită Curții:

— anularea punctelor 1 și 3 ale dispozitivului hotărârii atacate în măsura în care prin această hotărâre Tribunalul a respins al doilea aspect al celui de al cincilea motiv invocat în primă instanță, referitor la expunerea în mod eronat în comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007 a acuzațiilor reținute împotriva Pozzi Ginori și Sanitec Europe cu privire la Italia;

— anularea articolului 1 alineatul (1) punctul 6 din decizia în litigiu în măsura în care prin această dispoziție Comisia a considerat că Sanitec Europe și Pozzi Ginori au participat la o încălcare pe piața italiană sau, cu titlu subsidiar, anularea acestuia în măsura în care prin dispoziția menționată Comisia a considerat că Sanitec Europe și Pozzi Ginori au participat la o astfel de încălcare în altă perioadă decât cea cuprinsă între 12 mai 2000 și 9 martie 2001;

— anularea articolului 2 alineatul (7) literele (a) și (f) din decizia în litigiu sau, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzilor impuse în temeiul acestei dispoziții societății Sanitec Europe singură sau în solidar cu Pozzi Ginori;

— cu titlu subsidiar, trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului pentru ca acesta să se pronunțe în conformitate cu hotărârea Curții și

— obligarea Comisiei să suporte propriile cheltuieli de judecată și pe cele ale reclamantelor în primă instanță, precum și la plata unei proporții adecvate din cheltuielile efectuate de acestea la Tribunal.

22 Comisia solicită Curții:

— respingerea recursului incident ca inadmisibil și/sau ca nefondat și

— obligarea reclamantelor în primă instanță la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la recursul principal

Cu privire la primul motiv

23 Prin intermediul primului motiv, care cuprinde cinci aspecte privind punctele 112-121 din hotărârea atacată, Comisia susține că Tribunalul și-a încălcat obligația de motivare și a săvârșit mai multe erori de drept atunci când a examinat elementele de probă referitoare la încălcarea în cauză.

Cu privire la primul aspect al primului motiv

– Argumentația părților

24 Prin intermediul primului aspect al primului motiv, Comisia susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că coroborarea unui element de probă, în speță a declarației făcute de American Standard Inc. (denumită în continuare „Ideal Standard”) în cadrul cererii de clemență, necesita un element de probă care să confirme coordonarea prețurilor cu ocazia reuniunii AFICS din 25 februarie 2004. Or, potrivit acestei instituții, cerința coroborării are ca obiect verificarea credibilității unui element de probă. Prin faptul că a cerut ca un element de probă să fie în mod necesar confirmat printr-un al doilea document și că nu a verificat dacă un singur element de probă poate să fie fiabil, Tribunalul ar fi interpretat prea restrictiv cerința coroborării și ar fi încălcat principiul liberei administrări a probelor.

25 Reclamantele în primă instanță arată că primul aspect al primului motiv este inadmisibil întrucât, în primul rând, Comisia solicită Curții să își exercite controlul cu privire la constatările Tribunalului referitoare la coroborarea și la fiabilitatea cererii de clemență a Ideal Standard și, în al doilea rând, nu au fost invocate în fața Tribunalului argumentele referitoare la fiabilitatea unei declarații făcute în cadrul unei cereri de clemență chiar și în lipsa unei coroborări cu al doilea element de probă. În orice caz, ele susțin că din jurisprudență nu decurge că o declarație făcută în cadrul unei cereri de clemență poate fi atât de fiabilă încât niciunul dintre elementele sale să nu trebuiască să fie coroborat.

– Aprecierea Curții

26 Trebuie amintit că aprecierea de către Tribunal a forței probante a înscrisurilor din dosar nu poate, cu excepția cazurilor de încălcare a normelor în materie de sarcină și de administrare a probei și de denaturare a înscrisurilor respective, să fie repusă în discuție în fața Curții (Hotărârea din 19 decembrie 2013, Siemens/Comisia, C-239/11 P, C-489/11 P și C-498/11 P, nepublicată, EU:C:2013:866, punctul 129 și jurisprudența citată).

27 În schimb, problema dacă Tribunalul a respectat normele în materie de sarcină și de administrare a probei în cadrul examinării celor care au fost invocate de Comisie pentru a susține existența unei încălcări a normelor dreptului Uniunii în domeniul concurenței constituie o chestiune de drept care poate fi invocată în cadrul unui recurs (Hotărârea din 19 decembrie 2013, Siemens/Comisia, C-239/11 P, C-489/11 P și C-498/11 P, nepublicată, EU:C:2013:866, punctul 130 și jurisprudența citată).

28 După cum a amintit Tribunalul la punctul 105 din hotărârea atacată, nu se poate considera că declarația unei întreprinderi acuzate că a participat la o înțelegere a cărei exactitate este contestată de mai multe alte întreprinderi acuzate reprezintă o dovadă suficientă a existenței unei încălcări săvârșite de acestea din urmă dacă nu este susținută de alte elemente de probă, dat fiind că gradul de coroborare necesar poate fi mai redus, din cauza fiabilității declarațiilor în discuție (a se vedea de asemenea Hotărârea din 19 decembrie 2013, Siemens/Comisia, C-239/11 P, C-489/11 P și C-498/11 P, nepublicată, EU:C:2013:866, punctul 135).

29 La punctele 117 și 118 din hotărârea atacată, Tribunalul nu a făcut decât să aplice această regulă jurisprudențială atunci când a considerat, după ce a constatat că declarațiile Ideal Standard făcute în cadrul cererii sale de clemență erau contestate, că aceste declarații nu puteau constitui, în sine, o probă suficientă a naturii anticoncurențiale a discuțiilor care au avut loc cu ocazia reuniunilor AFICS din 25 februarie 2004.

30 Argumentele Comisiei privind interpretarea prea restrictivă a cerinței de coroborare sunt, în consecință, nefondate.

31 În ceea ce privește argumentele Comisiei prin care se urmărește contestarea rezultatului la care a ajuns Tribunalul cu ocazia examinării unui element de probă, și anume a fiabilității și a forței probante acordate de Tribunal declarațiilor făcute de Ideal Standard în cadrul cererii sale de clemență, acestea sunt inadmisibile în etapa recursului, în temeiul jurisprudenței amintite la punctul 26 din prezenta hotărâre, întrucât Comisia nici nu a invocat, nici nu a demonstrat o denaturare vădită a faptelor sau a elementelor de probă.

32 Prin urmare, primul aspect al primului motiv trebuie să fie înlăturat în parte ca inadmisibil și în parte ca nefondat.

Cu privire la al doilea aspect al primului motiv

– Argumentația părților

33 Prin intermediul celui de al doilea aspect al primului motiv, Comisia susține că Tribunalul, după ce a constatat în mod eronat că declarația Ideal Standard trebuia să fie coroborată cu un alt element de probă, a omis în mod eronat să examineze valoarea probantă a declarației Roca SARL (denumită în continuare „Roca”) ce însoțește cererea sa de clemență, făcând trimitere la pasajul din decizia în litigiu prin care se rezumă răspunsul Roca la comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007. Or, pe de o parte, acest răspuns nici măcar nu ar face parte din dosar și, pe de altă parte, Tribunalul ar fi ajuns la o concluzie diametral opusă în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 16 septembrie 2013,

Roca/Comisia (T-412/10, nepublicată, EU:T:2013:444), din al cărei dosar făcea parte acest răspuns. În plus, în cauzele paralele în care s-au pronunțat Hotărârea din 16 septembrie 2013, Villeroy & Boch Austria și alții/Comisia (T-373/10, T-374/10, T-382/10 și T-402/10, nepublicată, EU:T:2013:455), precum și Hotărârea din 16 septembrie 2013, Duravit și alții/Comisia (T-364/10, nepublicată, EU:T:2013:477), Tribunalul ar fi considerat în mod întemeiat că o declarație de clemență poate fi coroborată cu o alta și ar fi ajuns la concluzia că declarațiile Ideal Standard și ale Roca se confirmau, cel puțin în ceea ce privește produsele de calitate inferioară.

34 În consecință, în primul rând, hotărârea atacată ar fi afectată de un viciu de motivare, întrucât Tribunalul a omis să examineze valoarea probantă a declarației făcute de Roca în temeiul clemenței, înlocuind o asemenea examinare cu mențiunea, în afara contextului, a răspunsului formulat de Roca la comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007, astfel cum a fost acesta rezumat în decizia în litigiu. În al doilea rând, Tribunalul ar fi anulat în parte decizia în litigiu în temeiul unui document care nu figurează în dosar. În al treilea rând, interpretarea răspunsului Roca ar constitui o denaturare a unui element de probă, după cum atestă interpretarea elementului menționat în cele trei cauze paralele citate anterior. În al patrulea rând, afirmația Tribunalului de la punctul 120 din hotărârea atacată, potrivit căreia o declarație în temeiul clemenței nu poate corobora o alta, ar fi afectată de o eroare de drept.

35 Reclamantele în primă instanță răspund că al doilea aspect al primului motiv este inadmisibil și, în orice caz, nefondat. Astfel, întrucât declarațiile făcute de Roca în cadrul procedurii de clemență nu figurau în dosarul Tribunalului, nu i se poate imputa acestuia că s-a întemeiat numai pe considerentele pertinente ale deciziei în litigiu. În ceea ce privește răspunsul formulat de Roca la comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007, Tribunalul nu ar fi greșit atunci când s-a întemeiat pe pasajele pertinente ale deciziei în litigiu, invocate de reclamantele în primă instanță. În sfârșit, acestea susțin că nu există nicio denaturare a elementelor de probă, întrucât este vorba despre elemente diferite, dezbătute în mod diferit, în cauze diferite.

– Aprecierea Curții

36 Cu titlu introductiv, trebuie să se constate că, în speță, Comisia invocă, în primul rând, un viciu de motivare a hotărârii atacate, în al doilea rând, imposibilitatea Tribunalului de a anula parțial decizia în litigiu în temeiul unui document care nu figura în dosar, în al treilea rând, denaturarea elementelor de probă și, în al patrulea rând, o eroare în aplicarea normelor în materie de administrare a probelor. Astfel, contrar celor susținute de reclamantele în primă instanță, Comisia nu se limitează să repună în discuție aprecierea faptelor efectuată de Tribunal sau să reitereze argumentele invocate în fața acestuia. Prin urmare, al doilea aspect al primului motiv este admisibil.

37 În ceea ce privește temeinicia sa, mai întâi, după cum s-a subliniat deja la punctul 26 din prezenta hotărâre, Tribunalul este singurul competent să constate și să aprecieze faptele pertinente, precum și să aprecieze elementele de probă, cu excepția cazului denaturării acestor fapte și a acestor elemente de probă.

38 În continuare, potrivit unei jurisprudențe constante, instanța Uniunii este competentă să decidă cu privire la necesitatea prezentării unui document, în funcție de circumstanțele litigiului, în conformitate cu dispozițiile Regulamentului de procedură aplicabile măsurilor de cercetare judecătorească. În ceea ce privește Tribunalul, din dispozițiile coroborate ale articolului 49 și ale articolului 65 litera (b) din Regulamentul de procedură al acestuia, în versiunea aplicabilă la data hotărârii atacate, rezultă că solicitarea de prezentare a oricărui înscris sau mijloc material de probă referitor la cauză face parte dintre măsurile de cercetare judecătorească pe care le poate dispune Tribunalul în orice etapă a procedurii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 octombrie 2003, Salzgitter/Comisia, C-182/99 P, EU:C:2003:526, punctul 41 și jurisprudența citată, Hotărârea din 2 octombrie 2003, Aristrain/Comisia, C-196/99 P, EU:C:2003:529, punctul 67 și jurisprudența citată, Hotărârea din 2 octombrie 2003,

Ensidesa/Comisia, C-198/99 P, EU:C:2003:530, punctul 28 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 2 octombrie 2003, Corus UK/Comisia, C-199/99 P, EU:C:2003:531, punctul 67 și jurisprudența citată).

39 În sfârșit, dintr-o jurisprudență constantă a Curții rezultă că, deși Tribunalul nu poate fi ținut să își motiveze în mod expres aprecierile referitoare la valoarea fiecărui element de probă care i-a fost prezentat, în special atunci când consideră că acestea nu prezintă interes sau sunt lipsite de pertinență pentru soluționarea litigiului, acest fapt este condiționat de obligația de a respecta principiile generale și normele de procedură în materia sarcinii și a administrării probelor și de a nu denatura elementele de probă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 iunie 2000, Dorsch Consult/Consiliul și Comisia, C-237/98 P, EU:C:2000:321, punctul 51).

40 În această privință, din cuprinsul punctului 120 din hotărârea atacată reiese că, în scopul examinării valorii probante a declarațiilor făcute de Roca în temeiul cererii sale de clemență, Tribunalul s-a întemeiat exclusiv pe considerentul (586) al deciziei în litigiu, care rezumă răspunsul formulat de Roca la comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007. De aici, el a concluzionat că Comisia nu se putea întemeia pe declarațiile menționate, în lipsa unor elemente de probă care să le coroboreze, pentru a demonstra că avusese loc o coordonare a prețurilor minime cu ocazia reuniunii AFICS din 25 februarie 2004.

41 Or, Tribunalul nu putea nega orice valoare probantă declarațiilor făcute de Roca în temeiul cererii sale de clemență întemeindu-se exclusiv pe considerentul (586) al deciziei în litigiu, care rezumă un alt înscris, fără a examina considerentul (556) al deciziei în litigiu, care se raportează la aceste declarații, și nici, cu atât mai puțin, conținutul acestora.

42 Procedând astfel, Tribunalul a încălcat obligația de motivare, precum și normele aplicabile în materia administrării probelor.

43 În plus, trebuie să se constate că argumentul Comisiei potrivit căruia Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat, la punctul 120 din hotărârea atacată, că o declarație în temeiul clemenței nu poate corobora o alta nu este lipsit de temei.

44 Astfel, conceptul de coroborare implică faptul că un element de probă poate fi confirmat printr-un alt element. Or, nu există în ordinea juridică a Uniunii nicio regulă care să se opună ca elementul de probă coroborativ să fie de aceeași natură cu elementul coroborat, mai precis ca o declarație în temeiul unei cereri de clemență să coroboreze o alta.

45 Prin urmare, atunci când a considerat, la punctul 120 din hotărârea atacată, că Comisia era obligată să prezinte probe suplimentare din cauză că o declarație în temeiul clemenței nu poate corobora o alta, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept.

46 Reiese din toate cele care precedă, fără a mai fi necesară pronunțarea asupra celorlalte argumente invocate de Comisie în susținerea celui de al doilea aspect al primului motiv, că acest aspect este întemeiat.

Cu privire la al treilea aspect al primului motiv

– Argumentația părților

47 Prin intermediul celui de al treilea aspect al primului motiv, Comisia susține că, încălcând jurisprudența constantă, Tribunalul a interpretat cerința de coroborare a elementelor de probă în mod prea restrictiv în ceea ce privește tabelul referitor la reuniunea AFICS din 25 februarie 2004. Potrivit acestei instituții, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a cerut, la punctul 119 din

hotărârea atacată, ca acest tabel, prin el însuși, să demonstreze existența încălcării în discuție, fără a lua în considerare celelalte probe și explicațiile suplimentare, în special cele cuprinse în cererea de clemență a Ideal Standard. În plus, el și-ar fi încălcat obligația de motivare atunci când s-a abținut să examineze valoarea probantă a explicațiilor furnizate prin această cerere. Comisia adaugă că acest aspect este întărit prin faptul că aprecierea aceluiași element de probă în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Duravit și alții/Comisia (T-364/10, nepublicată, EU:T:2013:477), a condus la o concluzie diferită, și anume la confirmarea caracterului probant al tabelului menționat.

48 Potrivit reclamantelor în primă instanță, aspectul menționat este inadmisibil, întrucât Comisia solicită Curții să reexamineze aprecierea faptelor și a admisibilității probelor efectuată de Tribunal. În orice caz, aceste reclamante consideră că Tribunalul a examinat tabelul referitor la reuniunea AFICS din 25 februarie 2004 în mod corect. Ele împărtășesc opinia Tribunalului potrivit căreia Comisia nu a furnizat nicio explicație care să poată sprijini concluzia că această reuniune avea ca obiect discuții anticoncurențiale.

– Aprecierea Curții

49 După cum s-a amintit la punctul 27 din prezenta hotărâre, problema dacă Tribunalul a respectat normele în materie de sarcină și de administrare a probei în cadrul examinării celor care au fost invocate de Comisie pentru a susține existența unei încălcări a normelor dreptului Uniunii în domeniul concurenței constituie o problemă de drept care poate fi invocată în cadrul unui recurs. Prin urmare, contrar celor susținute de reclamantele în primă instanță, al treilea aspect al primului motiv este admisibil.

50 În ceea ce privește temeinicia, trebuie arătat că este cert că, întrucât interdicția de a participa la practici și la acorduri anticoncurențiale, precum și sancțiunile care pot fi aplicate autorilor încălcării sunt notorii, activitățile pe care le presupun practicile și acordurile anticoncurențiale se desfășoară de obicei în mod clandestin, reuniunile se țin în secret, cel mai adesea într-un stat terț, și documentația aferentă acestora este redusă la minimum. Chiar în cazul în care Comisia descoperă înscrisuri ce atestă în mod explicit un contact nelegal între operatori, precum procesele-verbale ale unei reuniuni, de regulă acestea nu vor fi decât fragmentare și disparate, astfel încât adesea este necesar ca anumite detalii să fie reconstituite prin deducții (a se vedea Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, EU:C:2004:6, punctele 55 și 56).

51 Pe de altă parte, existența unei practici sau a unui acord anticoncurențial trebuie, în majoritatea cazurilor, să fie dedusă din anumite coincidențe și indicii care, privite în ansamblu, pot constitui, în absența unei alte explicații coerente, dovada unei încălcări a normelor de concurență (a se vedea Hotărârea din 17 septembrie 2015, Total Marketing Services/Comisia, C-634/13 P, EU:C:2015:614, punctul 26 și jurisprudența citată).

52 În plus, trebuie amintit că, pentru a stabili existența unei încălcări a articolului 101 alineatul (1) TFUE, Comisia trebuie să se întemeieze pe probe serioase, precise și concordante. Totuși, nu trebuie în mod necesar ca fiecare dintre probele prezentate de aceasta să corespundă acestor criterii în raport cu fiecare element al încălcării. Este suficient ca seria de indicii invocate de instituția respectivă, apreciată în mod global, să răspundă acestei cerințe (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iulie 2010, Knauf Gips/Comisia, C-407/08 P, EU:C:2010:389, punctul 47).

53 În această privință, la punctul 119 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că, din moment ce tabelul furnizat de Ideal Standard în anexa la cererea sa în temeiul clemenței nu este datat, nu conține nicio indicație care să îl lege de reuniunea AFICS din 25 februarie 2004 și nu menționează denumirile concurenților sau prețuri minime și maxime pe care acești concurenți ar trebui să le aplice, acest tabel nu poate confirma stabilirea prețurilor în cadrul acestei reuniuni.

54 Or, trebuie să se constate că, procedând astfel, Tribunalul a supus acest tabel unor asemenea cerințe încât, dacă ar fi fost îndeplinite, respectivul tabel ar fi constituit, în sine, un element de probă suficient pentru a demonstra stabilirea prețurilor.

55 Cu toate acestea, tabelul menționat nu a fost invocat de Comisie decât ca un element de probă coroborativ. Or, prin faptul că nu a impus ca un astfel de element de probă să conțină toate elementele suficiente pentru a demonstra stabilirea prețurilor cu ocazia reuniunii AFICS din 25 februarie 2004, Tribunalul nu a examinat dacă elementele de probă examinate în mod global se puteau susține reciproc și nu a respectat jurisprudența prezentată la punctele 50-52 din prezenta hotărâre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 ianuarie 2007, Salzgitter Mannesmann/Comisia, C-411/04 P, EU:C:2007:54, punctele 44-48).

56 În consecință, fără a fi necesară pronunțarea asupra celorlalte argumente invocate de Comisie în susținerea celui de al treilea aspect al primului motiv, este necesar să se considere că acesta este fondat.

Cu privire la al patrulea aspect al primului motiv

– Argumentația părților

57 Prin intermediul celui de al patrulea aspect al primului motiv, Comisia susține că Tribunalul a încălcat obligația de motivare a hotărârii atacate întrucât nu a examinat unele dintre elementele de probă invocate în decizia în litigiu, care coroborau declarațiile Ideal Standard și ale Roca, în special tabelele lunare care cuprindeau cifre confidențiale privind vânzările, menționate în considerentele (572)-(574) ale deciziei în litigiu și care figurau în dosarul Tribunalului, precum și declarația domnului Laligné. Potrivit Comisiei, aceste elemente aveau cel puțin o valoare de coroborare deoarece demonstrau că în cursul anului 2004 avuseseră loc contacte anticoncurențiale, susținând astfel fiabilitatea declarațiilor Ideal Standard și ale Roca.

58 Reclamantele în primă instanță susțin că al patrulea aspect al primului motiv este inadmisibil întrucât, prin intermediul acestui aspect, Comisia contestă aprecierile factuale efectuate de Tribunal. Pe de altă parte, ele subliniază că au invocat declarația domnului Laligné în fața Tribunalului numai pentru a demonstra lipsa de coerență dintre cererile de clemență ale Ideal Standard și faptul că această declarație nu este, în orice caz, pertinentă pentru soluționarea litigiului.

– Aprecierea Curții

59 Cu titlu introductiv, pentru motivele arătate la punctul 49 din prezenta hotărâre, trebuie să se respingă excepția de inadmisibilitate ridicată de reclamantele în primă instanță.

60 În ceea ce privește aprecierea temeiniciei celui de al patrulea aspect al primului motiv de recurs, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței menționate la punctul 39 din prezenta hotărâre, Tribunalul nu poate fi ținut, sub rezerva obligației de a respecta principiile generale și normele de procedură în materia sarcinii și a administrării probelor și de a nu denatura elementele de probă, să își motiveze în mod expres aprecierile referitoare la valoarea fiecărui element de probă care i-a fost prezentat, în special atunci când consideră că acestea nu prezintă interes sau sunt lipsite de pertinență pentru soluționarea litigiului.

61 Pe de altă parte, caracterul probant al înscrisurilor administrate în procedură sau lipsa acestuia ține de aprecierea suverană asupra faptelor care revine Tribunalului și care nu poate face obiectul controlului Curții în cadrul recursului, cu excepția cazului denaturării elementelor de probă prezentate

Tribunalului sau a celui în care inexactitatea materială a constatărilor efectuate de acesta reiese din înscrisurile depuse la dosar (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 martie 2015, Dole Food și Dole Fresh Fruit Europe/Comisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, punctul 58, precum și jurisprudența citată).

62 În speță, la punctele 110-121 din hotărârea atacată, Tribunalul a examinat dacă Comisia demonstrase că Allia și Produits Céramiques de Touraine participaseră la discuții referitoare la coordonarea prețurilor minime ale produselor de calitate inferioară cu ocazia reuniunii AFICS din 25 februarie 2004.

63 Or, la punctul 90 din memoriul său în apărare în primă instanță, Comisia sublinia că declarația domnului Laligné se referea la un comportament în cadrul unei alte asociații profesionale decât AFICS. În cadrul prezentului recurs, Comisia nu pretinde că ar fi susținut în fața Tribunalului că acest element de probă trebuia să fie luat în considerare ca permițând coroborarea declarațiilor Ideal Standard și ale Roca cu privire la reuniunea AFICS din 25 februarie 2004. În aceste condiții, nu se poate reproșa Tribunalului că nu a analizat elementul de probă menționat cu ocazia examinării discuțiilor care au avut loc în cadrul acestei reuniuni.

64 În schimb, Tribunalul, care a apreciat, la punctele 117-120 din hotărârea atacată, că niciun element de probă nu corobora declarațiile Ideal Standard și ale Roca, astfel încât acestea nu constituiau o dovadă suficientă a naturii anticoncurențiale a discuțiilor menționate, a omis în mod eronat să examineze dacă tabelele menționate în considerentele (572)-(574) ale deciziei în litigiu și care figurează în dosar permiteau coroborarea declarațiilor menționate, după cum susținea în mod explicit Comisia la punctele 97 și 99 din memoriul său în apărare în primă instanță.

65 Prin urmare, al patrulea aspect al primului motiv este bine fondat, în măsura în care critică Tribunalul că nu a examinat valoarea probantă a tabelelor menționate.

Cu privire la al cincilea aspect al primului motiv

– Argumentația părților

66 Prin intermediul celui de al cincilea aspect al primului motiv, Comisia arată că, prin faptul că a omis să examineze mai multe elemente de probă și a aplicat cerințe de probă prea stricte în ceea ce privește elementele pe care le-a examinat efectiv, Tribunalul nu a efectuat o apreciere globală a acestora, astfel cum este obligat să procedeze potrivit jurisprudenței constante.

67 Potrivit reclamantelor în primă instanță, pe de o parte, al cincilea aspect al primului motiv este inadmisibil întrucât prin acesta Comisia contestă aprecierile factuale efectuate de Tribunal. Pe de altă parte, neexaminarea fiecărui element de probă, în special a celor care sunt lipsite de pertinență, nu ar însemna că Tribunalul nu a efectuat o examinare globală.

– Aprecierea Curții

68 Pe de o parte, pentru motivele arătate la punctul 49 din prezenta hotărâre, trebuie să se respingă excepția de inadmisibilitate ridicată de reclamantele în primă instanță.

69 Pe de altă parte, ținând seama de punctele 43-45, 49-56, 64 și 65 din prezenta hotărâre, din care reiese că Tribunalul nu a respectat normele aplicabile în materie de probațiune, nu a examinat valoarea probantă a anumitor înscrisuri din dosar și a omis să verifice dacă elementele de probă, examinate în mod global, se puteau susține reciproc, este necesar să se considere că al cincilea aspect al primului motiv este fondat.

70 Din ansamblul considerațiilor care precedă rezultă că primul motiv de recurs trebuie admis în parte.

Cu privire la al doilea motiv

– Argumentația părților

71 Prin intermediul celui de al doilea motiv, Comisia reproșează Tribunalului că a adoptat concluzii contradictorii și că a dezvoltat o motivare contradictorie, pe de o parte, în hotărârea atacată și, pe de altă parte, în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Roca/Comisia (T-412/10, nepublicată, EU:T:2013:444, punctele 198 și 239), în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Villeroy & Boch Austria și alții/Comisia (T-373/10, T-374/10, T-382/10 și T-402/10, nepublicată, EU:T:2013:455, punctele 289 și 290), precum și în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Duravit și alții/Comisia (T-364/10, nepublicată, EU:T:2013:477, punctul 324).

72 Deși, în conformitate cu jurisprudența Curții, obligația Tribunalului de a-și motiva hotărârile nu se poate extinde în principiu până la impunerea justificării soluției reținute într-o cauză în raport cu cea reținută în altă cauză cu care a fost sesizat, chiar dacă aceasta ar privi aceeași decizie, Comisia apreciază că împrejurările din prezenta cauză justifică, cu titlu excepțional, anularea hotărârii atacate. Astfel, Comisia arată că cele patru cauze paralele se referă la aceeași decizie, la aceleași considerente ale acestei decizii și la aceleași elemente de probă. Potrivit acestei instituții, cauzele menționate ar fi putut fi conexate în vederea pronunțării hotărârii Tribunalului. În aceste condiții, potrivit Comisiei, în lipsa unor motive pentru a proceda în acest fel, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a anulat în parte decizia în litigiu numai în ceea ce o privește pe una dintre reclamantele în primă instanță.

73 Reclamantele în primă instanță arată că al doilea motiv al Comisiei este prea general și imprecis pentru a fi admisibil. În orice caz, nu ar exista nicio incoerență în hotărârea atacată. În plus, dacă ar fi acceptate argumentele Comisiei, acest fapt ar conduce la sancționarea lor în temeiul unor probe inadmisibile și al unor elemente de probă care nu făceau parte din categoria probelor discutate, cu încălcarea dreptului la apărare și în special a dreptului la un proces echitabil.

– Aprecierea Curții

74 Ținând seama de constatările din cuprinsul punctelor 41 și 42 din prezenta hotărâre, din care rezultă în esență că Tribunalul nu putea nega orice valoare probantă declarațiilor făcute de Roca în temeiul cererii sale de clemență întemeindu-se exclusiv pe considerentul (586) al deciziei în litigiu, nu este necesară pronunțarea asupra celui de al doilea motiv de recurs, întemeiat în esență pe o motivare contradictorie între hotărârea atacată și Hotărârea din 16 septembrie 2013, Roca/Comisia (T-412/10, nepublicată, EU:T:2013:444), Hotărârea din 16 septembrie 2013, Villeroy & Boch Austria și alții/Comisia (T-373/10, T-374/10, T-382/10 și T-402/10, nepublicată, EU:T:2013:455), precum și Hotărârea din 16 septembrie 2013, Duravit și alții/Comisia (T-364/10, nepublicată, EU:T:2013:477), întrucât, în hotărârea atacată, Tribunalul nu ar fi considerat că aceste declarații permiteau coroborarea celor ale Ideal Standard și, astfel, dovedirea participării Allia și a Produits Céramiques de Touraine la discuțiile privind prețurile în cadrul reuniunii AFICS din 25 februarie 2004.

75 Având în vedere că al doilea-al cincilea aspect ale primului motiv au fost admise în întregime sau în parte, este necesar să se anuleze punctele 1 și 2 ale dispozitivului hotărârii atacate întrucât, în primul rând, Tribunalul a anulat în parte decizia în litigiu efectuând o examinare incompletă a acesteia și a elementelor de probă, în al doilea rând, acesta a concluzionat că un element de probă coroborativ nu putea confirma stabilirea prețurilor cu ocazia reuniunii AFICS din 25 februarie 2004, în al treilea rând,

Tribunalul nu a examinat valoarea probantă a anumitor elemente de probă menționate în decizia în litigiu și care figurează în dosar și, în al patrulea rând, a omis să verifice dacă elementele de probă, examinate în mod global, se puteau susține reciproc. Se respinge în rest recursul.

Cu privire la recursul incident

76 În susținerea recursului incident, reclamantele în primă instanță invocă două motive, formulate împotriva punctelor 284-291 din hotărârea atacată.

Cu privire la primul motiv

Cu privire la primul aspect al primului motiv

– Argumentația părților

77 Reclamantele în primă instanță susțin că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin neaplicarea în mod corect a regimului juridic al admisibilității motivelor și a argumentelor. În special, potrivit reclamantelor în primă instanță, acesta a considerat în mod eronat că argumentul referitor la caracterul insuficient al comunicării privind obiecțiunile din 26 martie 2007 era inadmisibil.

78 În această privință, ele susțin că inadmisibilitatea unui motiv este constatată foarte rar în jurisprudență și că nu trebuie să se ajungă la o astfel de concluzie decât dacă nu este invocată nicio argumentație în susținerea motivului respectiv. Or, ele ar fi motivat suficient argumentul menționat, astfel încât Comisia să poată răspunde la acesta și, chiar mai mult, să înceapă o dezbatere în ședință în acest sens, fără a susține că acesta era prea vag sau imprecis.

79 Pe de altă parte și cu titlu subsidiar, reclamantele în primă instanță pretind că Tribunalul a omis să își motiveze decizia de a nu examina acest argument constatând că acesta era formulat în mod abstract și era lipsit de precizia necesară pentru a fi admisibil.

80 La rândul său, Comisia arată că primul aspect al primului motiv se sprijină pe o interpretare parțială a hotărârii atacate, precum și pe o concepție eronată cu privire la conținutul declarației de inadmisibilitate a Tribunalului.

81 În această privință, instituția respectivă arată că această declarație se raportează numai la punctul 158 din cererea introductivă a reclamantelor în primă instanță, care conținea afirmații generale cu privire la prezentarea susținerilor împotriva reclamantelor în primă instanță în comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007, în timp ce Tribunalul a examinat pe fond susținerile reținute împotriva Pozzi Ginori din cauza participării sale la reuniunile asociației Michelangelo în Italia, la punctele 288-290 din hotărârea atacată. Chiar dacă inadmisibilitatea s-ar extinde la partea din motiv privind Italia, întrucât Tribunalul a examinat fondul motivului privind încălcarea în discuție în acest stat membru, o asemenea inadmisibilitate ar fi, în orice caz, lipsită de efect. Prin urmare, potrivit Comisiei, motivarea hotărârii atacate este suficientă în această privință.

– Aprecierea Curții

82 Trebuie arătat că Tribunalul a amintit, la punctul 286 din hotărârea atacată, jurisprudența potrivit căreia motivele formulate în mod abstract nu îndeplinesc cerințele Statutului Curții de Justiție a Uniunii Europene și ale Regulamentului de procedură al Tribunalului referitoare la admisibilitate.

83 În această privință, acesta a concluzionat, la punctul 287 din hotărârea atacată, că argumentul reclamantelor în primă instanță referitor la pretinsa nerespectare de către Comisie a obligației sale de a expune corespunzător cerințelor legale obiecțiunile reținute împotriva lor în comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007 era inadmisibil din cauză că era formulat în mod abstract și era lipsit de precizie.

84 Cu toate acestea, la punctele 288-290 din hotărârea atacată, Tribunalul a verificat temeinicia argumentului referitor la pretinsa nerespectare de către Comisie a obligației sale de a expune corespunzător cerințelor legale criticile reținute în comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007 împotriva Pozzi Ginori din cauza participării sale la reuniunile asociației multiprodus Michelangelo.

85 Or, trebuie arătat că, pentru a sprijini argumentul lor referitor la aplicarea incorectă a regimului juridic al admisibilității motivelor, reclamantele în primă instanță urmăresc în esență să demonstreze caracterul suficient de precis al argumentului lor prezentat în fața Tribunalului referitor la descrierea insuficientă a încălcării săvârșite în Italia. Cu toate acestea, după cum s-a arătat la punctul precedent, temeinicia acestui argument fusese examinată de Tribunal.

86 Reiese din ansamblul considerațiilor care precedă că primul aspect al primului motiv trebuie să fie respins ca inoperant.

Cu privire la al doilea aspect al primului motiv

– Argumentația părților

87 În cadrul celui de al doilea aspect al primului motiv, reclamantele în primă instanță consideră că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept vădită sau, cu titlu subsidiar, o denaturare a faptelor atunci când a reținut caracterul suficient al comunicării privind obiecțiunile din 26 martie 2007.

88 Ele arată că Tribunalul a aplicat un criteriu juridic eronat pentru a aprecia caracterul suficient al informațiilor care trebuie să figureze într-o comunicare privind obiecțiunile pentru a se garanta dreptul la apărare. În special, Tribunalul ar fi considerat în mod eronat că era suficient să se arate că un „comportament anticoncurențial” se manifestase cu ocazia reuniunilor enumerate în comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007, fără a preciza natura unui astfel de comportament sau vreun alt detaliu. Or, dacă Tribunalul ar fi urmat jurisprudența Curții, în special Hotărârea din 9 iulie 2009, Archer Daniels Midland/Comisia (C-511/06 P, EU:C:2009:433), ar fi anulat decizia în litigiu în ceea ce privește încălcarea în sectorul ceramicii din Italia, întrucât comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007 nu scotea suficient în evidență detaliile referitoare la această parte a încălcării pentru a garanta dreptul la apărare al reclamantelor în primă instanță. Potrivit acestora din urmă, hotărârea atacată aplică un criteriu referitor la conținutul minim acceptabil al unei comunicări privind obiecțiunile care nu îndeplinește cerințele privind notificarea inteligibilă a acuzațiilor, conform articolului 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”).

89 Cu titlu subsidiar, reclamantele în primă instanță susțin că concluzia Tribunalului cu privire la caracterul suficient al comunicării privind obiecțiunile din 26 martie 2007, care figurează la punctul 289 din hotărârea atacată, constituie, în orice caz, o denaturare vădită a conținutului dosarului. O asemenea concluzie ar fi de altfel contrară concluziei la care a ajuns Tribunalul în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449), în ceea ce privește caracterul suficient al aceluiași pasaj din această comunicare privind obiecțiunile.

90 Comisia invocă inadmisibilitatea celui de al doilea aspect al primului motiv întrucât acesta constituie un motiv nou, care nu a fost invocat în primă instanță. Printre altele, potrivit acestei instituții, reclamantele în primă instanță au susținut în fața Tribunalului că comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007 nu menționa niciun fapt privind asociația Michelangelo. Or, ele ar susține în etapa recursului că informațiile furnizate de Comisie cu privire la „natura” acțiunilor anticoncurențiale nu ar figura în această comunicare privind obiecțiunile, ceea ce ar constitui un motiv nou.

91 Această instituție susține că, în orice caz, acest aspect este lipsit temei. În opinia sa, decizia care intervine în temeiul unei proceduri de constatare a încălcărilor articolului 101 alineatul (1) TFUE nu trebuie să fie copia exactă a comunicării privind obiecțiunile notificate în cadrul acestei proceduri, iar obligația de a respecta dreptul la apărare este îndeplinită din moment ce această decizie nu prevede în sarcina persoanelor interesate încălcări diferite de cele prevăzute în expunerea obiecțiunilor și nu reține decât fapte cu privire la care persoanele interesate au avut ocazia de a oferi explicații.

92 În ceea ce privește argumentul reclamantelor în primă instanță potrivit căruia Tribunalul nu a aplicat criteriul juridic menționat în Hotărârea din 9 iulie 2009, Archer Daniels Midland/Comisia (C-511/06 P, EU:C:2009:433), pentru a aprecia capacitatea lor de a se apăra în mod util, Comisia susține că un astfel de argument nu poate fi admis. Potrivit acestei instituții, hotărârea menționată nu este aplicabilă în speță întrucât reclamantele în primă instanță nu contestă că au avut cunoștință despre prezența lor la reuniuni, data reuniunilor în cauză și elementele de probă, ci susțin numai că nu au avut cunoștință despre „natura acțiunilor anticoncurențiale”, un termen foarte vag, care nu demonstrează în ce sens ar fi insuficientă comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007. Această instituție observă că acțiunile anticoncurențiale au fost descrise la punctele 256 și 393-400 din această comunicare și că, prin răspunsul lor la comunicarea menționată, reclamantele în primă instanță au demonstrat că au înțeles „natura” acțiunilor anticoncurențiale și, prin urmare, pretinsa insuficiență a comunicării privind obiecțiunile din 26 martie 2007 nu a avut nici cea mai mică incidență asupra procedurii.

93 În măsura în care argumentul reclamantelor în primă instanță privind încălcarea articolului 6 din CEDO se bazează pe premisa că comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007 nu este suficientă, Comisia arată că nu există nicio divergență fundamentală între această comunicare privind obiecțiunile și decizia în litigiu, de natură să încalce articolul menționat.

– Aprecierea Curții

94 Trebuie arătat că Tribunalul a examinat, la punctele 288-291 din hotărârea atacată, dacă elementele care figurează în comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007 în ceea ce privește participarea Pozzi Ginori la reuniunile asociației Michelangelo le-au permis reclamantelor în primă instanță să își exercite dreptul la apărare, întrucât acestea au afirmat în fața Tribunalului că această comunicare privind obiecțiunile nu furniza niciun detaliu privind comportamentul anticoncurențial invocat cu ocazia reuniunilor asociației Michelangelo.

95 Mai precis, Tribunalul a arătat mai întâi, la punctul 288 din hotărârea atacată, că un tabel referitor la reuniunile asociației multiprodus Michelangelo, care figurează la punctul 277 din comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007, atesta participarea Pozzi Ginori la reuniunile asociației menționate în cursul cărora se manifestaseră comportamente anticoncurențiale și că dovezile scrise ale unui astfel de comportament figurau în notele de subsol inserate în acest tabel. În continuare, acesta a arătat, la punctul 289 din hotărârea atacată, că explicațiile avansate de Comisie cu privire la participarea Pozzi Ginori la reuniunile asociației multiprodus Michelangelo, chiar dacă erau scurte, le permiteau reclamantelor în primă instanță să cunoască în mod precis comportamentul reproșat Pozzi Ginori. În sfârșit, Tribunalul a arătat, tot la punctul 289 din hotărârea atacată, că Comisia precizase, la punctul 277 din comunicarea privind obiecțiunile din 26 martie 2007, natura acțiunilor imputate, frecvența lor, data exactă a ocurenței lor și elementele de probă de care dispunea. Tribunalul a

concluzionat, la punctul 290 din hotărârea atacată, că elementele care figurau în această comunicare privind obiecțiunile erau suficiente pentru a le permite reclamantelor în primă instanță să își exercite dreptul la apărare.

96 Este necesar să se constate că reclamantele în primă instanță se limitează să reitereze argumentele deja invocate în fața Tribunalului și că în realitate ele urmăresc realizarea de către Curte a unei noi aprecieri a caracterului comunicării privind obiecțiunile din 26 martie 2007. Or, un astfel de argument trebuie să fie respins ca inadmisibil în etapa recursului (a se vedea prin analogie Hotărârea din 12 septembrie 2006, Reynolds Tobacco și alții/Comisia, C-131/03 P, EU:C:2006:541, punctul 50, precum și jurisprudența citată).

97 În ceea ce privește admisibilitatea argumentului întemeiat pe încălcarea articolului 6 din CEDO, trebuie arătat că acesta se bazează pe prezumția că argumentul referitor la insuficiența comunicării privind obiecțiunile din 26 martie 2007 este admisibil.

98 Or, din moment ce, pe de o parte, din cuprinsul punctului 96 din prezenta hotărâre reiese că argumentul menționat este inadmisibil și, pe de altă parte, reclamantele în primă instanță nu precizează în ce fel ar fi încălcat Tribunalul articolul 6 din CEDO, ci se limitează la a repeta, la modul general, că conținutul comunicării privind obiecțiunile din 26 martie 2007 nu îndeplinește cerințele acestui articol, acestea din urmă urmăresc în esență ca aprecierea Tribunalului cu privire la caracterul suficient al acestei comunicări privind obiecțiunile să fie substituită de Curte cu propria apreciere, fără a demonstra vreo denaturare a faptelor sau a elementelor de probă. Or, un astfel de argument nu este admisibil în etapa recursului.

99 În consecință, al doilea aspect al primului motiv trebuie să fie respins ca inadmisibil.

100 Reiese din ansamblul considerațiilor care precedă că primul motiv al recursului incident trebuie să fie respins ca fiind în parte inadmisibil și în parte inoperant.

Cu privire la al doilea motiv

– Argumentația părților

101 Prin intermediul celui de al doilea motiv, reclamantele în primă instanță susțin că Tribunalul a reținut caracterul suficient al comunicării privind obiecțiunile din 26 martie 2007 în ceea ce privește încălcarea în sectorul ceramicii în Italia întemeindu-se pe o motivare contradictorie în raport cu cea reținută în hotărârile pronunțate în cauzele paralele și că nu a motivat în mod corespunzător în această privință hotărârea atacată. Ele arată că aprecierea acestei comunicări privind obiecțiunile, în ceea ce privește reuniunile asociației Michelangelo, în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449), este în contradicție cu aprecierea Tribunalului din hotărârea atacată. Potrivit reclamantelor în primă instanță, o comunicare privind obiecțiunile trebuie să aibă un domeniu de aplicare identic pentru toți destinatarii.

102 În orice caz, concluzia Tribunalului este afectată de o insuficiență a motivării, dat fiind că nu este posibil să se verifice motivele pentru care aprecierea nivelului de detalii ale comunicării privind obiecțiunile din 26 martie 2007 din hotărârea atacată diferă de cea din Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449).

103 Comisia consideră că, în cazul în care ar fi demonstrată, pretinsa insuficiență a comunicării privind obiecțiunile din 26 martie 2007 ar intra sub incidența unei denaturări a conținutului dosarului și că, din moment ce reclamantele în primă instanță nu au demonstrat o denaturare vădită, ci urmăresc reexaminarea de către Curte a punctului 288 din hotărârea atacată, un astfel de argument este inadmisibil în etapa recursului.

104 În plus, această instituție arată, în ceea ce privește argumentul reclamantelor în primă instanță potrivit căruia există o incoerență între hotărârea atacată și Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449), că, în principiu, nu există nicio obligație a Tribunalului de a justifica soluția reținută într-o cauză în raport cu cea reținută în alta, chiar dacă acestea ar privi aceeași decizie.

105 În orice caz, Comisia consideră că în cele două cauze este vorba despre probleme diferite, pentru două motive. În primul rând, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449), era vorba despre interpretarea tăcerii ca fiind echivalentă cu mărturisirea unei acțiuni anticoncurențiale, iar nu despre caracterul suficient al comunicării privind obiecțiunile din 26 martie 2007. În al doilea rând, Pozzi Ginori nu a păstrat tăcerea cu privire la afirmațiile referitoare la reuniunile asociației Michelangelo în Italia, în timp ce Wabco Europe a păstrat tăcerea, iar Tribunalul a trebuit să interpreteze întinderea unei asemenea tăceri. În orice caz, Comisia adaugă că eroarea pe care Tribunalul este posibil să o fi săvârșit în Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449), nu justifică extrapolarea acestei erori la prezenta cauză.

106 Potrivit Comisiei, reclamantele în primă instanță nu au indicat niciun element de probă suplimentar pe care l-ar fi furnizat dacă „natura acțiunilor anticoncurențiale” care au avut loc cu ocazia reuniunilor asociației Michelangelo ar fi fost precizată. În aceste condiții, argumentele reclamantelor în primă instanță sunt conjecturale și lipsite de temei, iar dacă s-ar demonstra existența unei erori de drept, aceasta nu ar trebui să conducă la anularea deciziei în litigiu în ceea ce privește piața italiană.

– Aprecierea Curții

107 Din jurisprudența Curții rezultă că obligația Tribunalului de a-și motiva hotărârile nu se poate extinde în principiu până la impunerea justificării soluției reținute într-o cauză în raport cu cea reținută în altă cauză cu care a fost sesizat, chiar dacă aceasta ar privi aceeași decizie. În această privință, Curtea s-a pronunțat deja în sensul că, dacă un destinatar al unei decizii hotărăște să formuleze o acțiune în anulare, instanța Uniunii nu este sesizată decât cu elementele deciziei care îl privesc pe acesta. În schimb, cele care privesc alți destinatari nu intră în obiectul litigiului pe care instanța Uniunii este chemată să îl soluționeze, sub rezerva unor circumstanțe speciale (a se vedea Hotărârea din 11 iulie 2013, Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, nepublicată, EU:C:2013:464, punctul 66, precum și jurisprudența citată).

108 Prin urmare, argumentul reclamantelor în primă instanță întemeiat pe pretinsa contradicție dintre hotărârea atacată și Hotărârea din 16 septembrie 2013, Wabco Europe și alții/Comisia (T-380/10, EU:T:2013:449), trebuie respins.

109 Rezultă că al doilea motiv al recursului incident trebuie să fie respins ca nefondat.

110 În consecință, recursul incident trebuie să fie respins în întregime.

Cu privire la acțiunea în fața Tribunalului

111 În temeiul articolului 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, în cazul în care recursul este întemeiat, Curtea anulează decizia Tribunalului. În acest caz, Curtea poate fie să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul atunci când acesta este în stare de judecată, fie să trimită cauza Tribunalului pentru a se pronunța asupra acesteia.

112 Dat fiind în special că Tribunalul nu a procedat la o examinare completă a elementelor de probă, litigiul nu este în stare de judecată.

113 În consecință, se impune trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului.

Cu privire la cheltuielile de judecată

114 Întrucât cauza este trimisă Tribunalului spre rejudecare, cererea privind cheltuielile de judecată aferente prezentei proceduri de recurs se soluționează odată cu fondul.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

1) Anulează punctele 1 și 2 ale dispozitivului Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, EU:T:2013:457).

2) Respinge în rest recursul.

3) Respinge recursul incident.

4) Trimite cauza spre rejudecare Tribunalului Uniunii Europene în ceea ce privește partea din Hotărârea Tribunalului Uniunii Europene din 16 septembrie 2013, Keramag Keramische Werke și alții/Comisia (T-379/10 și T-381/10, EU:T:2013:457), care este anulată prin prezenta hotărâre.

5) Cererea privind cheltuielile de judecată se soluționează odată cu fondul.

Semnături